

VAKBONDSWERK IN CORONATIJDEN

Piet Van den Bergh
ACV Studiedienst

‘De conclusie is dat je als vaste werknemer beter af bent dan als uitzendkracht’. Zo vatte een ACV-collega het omzwachtelde discours van Federgon, werkgeversorganisatie van de uitzendkantoren, ongevraagd samen tijdens het paritair overleg. Een pijnlijke stilte viel. Iedereen beseftte dat er weinig op af viel te dingen. We waren er volgens voorlopige cijfers in geslaagd 30.000 uitzendkrachten op tijdelijke werkloosheid te plaatsen, maar liepen vervolgens vast op het njet van een aantal uitzendkantoren en ondernemingen om meer uitzendkrachten een behoorlijk vervanginkomen te bezorgen.

SOCIAAL OVERLEG

Ups en downs behoren tot de dagelijkse kost van het sociaal overleg, daar brachten de afgelopen twee maanden geen verandering in. Het ging wel sneller: zowel de collectieve arbeidsovereenkomst voor de crisiswerkloosheid bedienden als het uitstel van de sociale verkiezingen werden in de Nationale Arbeidsraad op enkele dagen beklonken. Ideologische discussies met zware consequenties werden snel gefileerd en doorgeslikt. Zo leidt het uitstel van de sociale verkiezingen met wellicht zes maanden tot een situatie waarin voornamelijk nieuwe kandidaten in ondernemingen waar nog geen overlegorganen bestonden, onder druk worden gezet om hun kandidatuur in te trekken. Dat blijkt effectief het geval. Gelukkig konden we via de Nationale Arbeidsraad hun bescherming tegen ontslag veiligstellen en beschikken we over voldoende tijd en mogelijkheden om twijfelende kandidaten toch aan boord te houden. Waar nodig kunnen we weggevallen kandidaten nog vervangen door nieuwe mensen. We bereiden ons voor op een spannende herstart van de procedure sociale verkie-

zingen in september. Nog een illustratie van de opgevoerde snelheid van het interprofessionele overleg: het vierjaarlijkse 'klein onderhoud' van de procedure sociale verkiezingen nam vorig jaar ettelijke maanden in beslag in de Nationale Arbeidsraad, terwijl we het huidige, veel complexere ingrijpen, op enkele dagen afhandelden. Overigens nog met een fysieke bijeenkomst in de Nationale Arbeidsraad volgens de regels van de social distancing. Nadien schakelden we over naar Zoom.

Ook in sectoren en ondernemingen moest snel geschakeld worden. Onder meer de bouwsector en de voedingsindustrie voerden constructief overleg om veilig te kunnen werken of te herstarten. Werknemers en werkgevers varen daar wel bij. Waar de sociale relaties voorheen al slecht lagen, loopt het ook nu moeilijk. Getuige daarvan de (al bij al beperkte) stakingen in bepaalde grootwarenhuizen. Her en der merken we ook aarzeling op ondernemingsvlak om de comités voor preventie en bescherming op het werk ten volle hun rol te laten opnemen, hoewel die een cruciale opdracht hebben om een veilige werkomgeving te garanderen en daarvoor ook het draagvlak bij de werknemers te creëren.

Eerder anekdotisch: de cao's in de sectoren en in de Nationale Arbeidsraad worden sedert 13 maart niet door alle partijen (fysiek of digitaal) ondertekend, de handtekening van de voorzitter van het overlegorgaan volstaat. Een voorheen uitzonderlijk toegepaste bepaling die nochtans al dateert van 1968, die nu haar nut bewijst. Weldoordachte wetten blijken eens te meer zinvoller dan bijeengeraapte volmachtsbesluiten.

PRECAIRE CONTRACTEN

Die laatste vaststelling geldt ook buiten het anekdotische om: voor de meeste werknemers en werkgevers blijkt het bestaande systeem van tijdelijke werkloosheid een solide vangnet: de werknemer ontvangt een behoorlijk vervanginkomen, de werkgever ziet zijn loonkost bijna volledig wegvallen. Dat geldt voor werknemers met een vast contract. Uitzendkrachten, artiesten, flexijobbers, freelancers, ... vallen sneller door de mazen van het net, al konden we voor een aantal statuten de mazen inderhaast verfijnen. Voor flexijobbers, toch een van de paradepony's van de vorige regering, kwam er geen oplossing. Het sociaal secretariaat Securex verwoordt de

nonchalance van de vorige regering tot op vandaag op zijn website, onder de veelbelovende titel 'Sociale rechten flexijob-werknemers': 'De prestaties in een flexijob komen in theorie in aanmerking voor de opbouw van rechten in de sociale zekerheid. In de praktijk is dit weinig relevant'. De huidige crisis toont op pijnlijke wijze de onzin daarvan aan: door de band nemen werknemers een flexijob aan om hun laag inkomen aan te vullen. Een groot deel daarvan zag zijn 4/5 vast inkomen verminderd tot 70%, en kreeg voor de resterende 1/5 prestaties als flexijobber 0 euro vervanginkomen. In theorie verzekerd, je koopt er geen brood van.

Geen goed nieuws over de flexijobs, over de andere nepstatuten gelukkig wel. Mede op onze vraag vernietigde het Grondwettelijk Hof de drie blauwe bijklusregelingen: het verenigingswerk, de occasionele dienstverlening en de erkende platformen. Enkel om de juridische onzekerheid voor de betrokkenen niet groter te maken dan deze nu is, blijven de statuten nog wel bestaan tot 31 december 2020. Het arrest van het Grondwettelijk Hof van 23 april 2020 slaat spijkers met koppen. De drie systemen concurreren met werknemers, maar zitten in een totaal ander, minderwaardig statuut qua bijdragen en sociale bescherming. Het argument van de regering dat de vergoeding voor de bijklussers slechts bijkomstig is, noemt het Grondwettelijk Hof ongefundeerd. Dat sluit naadloos aan bij de vragen die intussen binnenkomen van ACV-leden: ook werknemers in deze statuten hebben hun inkomen nodig voor een behoorlijk leven; ook zij hebben in crisistijden nood aan een vervanginkomen.

Viel voor bepaalde vormen van verenigingswerk misschien toch wel iets te zeggen? Viel het ook voor de rest wel mee? De uitspraak van het Grondwettelijk Hof volgde nauwelijks een week nadat Colruyt een erkenning op zak had als erkend platform voor thuisleveringen. Vergis je niet: zo'n erkenning is geen kwaliteitslabel, het laat de werkgever enkel toe om werknemers zonder sociale bijdragen te werk te stellen. Heeft iemand die boodschappen of maaltijden levert nu echt geen recht op sociale bescherming? Het Grondwettelijk Hof volgde onze stelling dat dit wel het geval is. Na de vernietiging van de 'cash-for-cars' eerder dit jaar ten voordele van het door het sociaal overleg vormgegeven 'mobiliteitsbudget', illustreert ook deze vernietiging van het Grondwettelijk Hof dat de juridische strategie een noodza-

kelijk onderdeel (kwaad?) van onze syndicale werking uitmaakt wanneer de regering doof blijkt voor onze argumenten.

Nog een laatste bemerking over preciaire contracten: de argumenten die een aantal uitzendkantoren op papier zetten om toch maar te verantwoorden dat uitzendkrachten die al maanden tot zelfs jaren aan de slag waren bij een bepaalde onderneming, plots geen recht meer hadden op een contract stuiten werkelijk tegen de borst. In realiteit hadden de betrokken ondernemingen en uitzendkantoren geen zin om de beperkte kost te maken die vasthangt aan het geven van een contract, ook al moet door de tijdelijke werkloosheid geen loon betaald worden. Voor de uitzendkrachten waren daar zware consequenties

aan verbonden: daardoor konden ze niet terugvallen op de hogere uitkering verbonden aan het statuut van tijdelijk werkloze. Maar het lef om te zeggen dat de eigen centen belangrijker zijn dan die van de uitzendkrachten, kregen die uitzendkantoren dan toch weer niet over hun lippen. Uitzendkrachten met maanden tot jaren op de teller, kregen die 13de maart plots te lezen: 'Uitzendkracht voldoet niet meer' of 'gebruiker stopt om andere redenen dan corona', 'uitzendkracht was de week ervoor ziek' Het bleek niet voldoende dat de uitzendkrachten een behoorlijk vervanginkomen werd ontzegd, ze mochten nog met een kluitje in het riet gestuurd worden ook.

VRAAG HET AAN HET ACV

Dergelijke onwaardige behandeling viel helaas niet uitsluitend uitzendkrachten te beurt. We krijgen nog dagelijks tientallen vragen binnen van werknemers die zich afvragen of het normaal is dat ze op tijdelijke werkloosheid worden geplaatst maar toch van thuis uit moeten werken? Neen, dat is zwartwerk. Of het normaal is dat ze gewaarborgd loon voor ziekte moeten terugbetalen aan hun werkgever? Of het normaal is dat de werkgever na twee weken tele-thuiswerk aankondigt dat iedereen toch terug op

Deze werknemers beseffen nu dat ze alleen machteloos staan tegen een werkgever die hen met een vingerknip met terugwerkende kracht loon kan ontzeggen via tijdelijke werkloosheid, of werknemers kan ontslaan zonder dat het één euro-cent kost aan opzegvergoeding, opnieuw door de ontslagen werknemers op tijdelijke werkloosheid te plaatsen. De Europese werkgever van het jaar 2019 deed het, en kwam er zonder verpinken mee weg in de pers.

kantoor moet komen werken terwijl tele-thuiswerk van de overheid verplicht bleef? Deze werknemers beseffen nu dat ze alleen machteloos staan tegen een werkgever die hen met een vingerknip met terugwerkende kracht loon kan ontzeggen via tijdelijke werkloosheid, of werknemers kan ontslaan zonder dat het één eurocent kost aan opzegvergoeding, opnieuw door de ontslagen werknemers op tijdelijke werkloosheid te plaatsen. De Europese werkgever van het jaar 2019 deed het, en kwam er zonder verpinken mee weg in de pers.

Werknemers kunnen bijgevolg wel wat extra bijstand gebruiken. Omdat tegelijkertijd veel van onze gewone activiteiten op een laag pitje kwamen te staan, werden binnen alle deelorganisaties en diensten van het ACV mensen gerekruteerd om een centrale helpdesk te bestaffen. Strak georganiseerd, op basis van een FAQ die dagelijks meermaals werd aangepast en aangevuld. Tijdens de eerste zes weken van de crisis werden daardoor alleen al via de centrale mailbox gevoed vanuit de website, een kleine 11.000 vragen van leden beantwoord. Daarbovenop komen nog de duizenden vragen van leden via de regionale kantoren, vragen via werknemersvertegenwoordigers, vragen via de sociale media . Heb je zelf nog een vraag? Check eerst op het acv.be. Vind je het antwoord op je vraag niet terug? Stel ze gerust via de website. Antwoord gegarandeerd.

Het gaf een groot gevoel van samenhang om er samen tegen aan te gaan, met collega's die we nog nooit ontmoet hadden en mogelijk nooit zullen ontmoeten. Was de nabijheid met andere diensten en deelorganisaties groter nu bijna iedereen, minstens gedeeltelijk van thuis uit werkte? En dus niet vanuit 'Brussel'?

Positief neveneffect is alleszins de toegenomen voeling van ACV als organisatie met tele-thuiswerk en verspreide tewerkstelling. Traditioneel hebben we meer moeite om werknemers in dergelijke vormen van tewerkstelling syndicaal te organiseren, vergeleken met werknemers in een productieomgeving. Deze toegenomen voeling, in combinatie met aangepaste dienstverlening moet ons daar een stap vooruithelpen. Overigens moest ook de werking van de eigen overlegorganen op een nieuwe leest geschoeid worden. Het comité voor preventie en bescherming op het werk moest, uiteraard

digitaal, nauwgezet betrokken worden bij de gezondheids- en welzijnsrisico's verbonden aan de verschillende etappes van de crisis.

BESLUIT

'Tegenwoordig zijn zowat alle 'salariswagens' in hun kot aan het telewerken terwijl zeer vele 'automobielen' naar hun gewone werkvloer gaan' zette Marc Leemans een maand ver in de crisis op Twitter.

Werknemers die voordien minstens meewarig werden bekeken omdat hun loon ervoor zorgt dat ons 'overheidsbeslag' hoger is dan een deurmat, bleken plots essentieel. En kregen erkenning. Voor hoelang? Een van eerste reacties op de tweet van Marc Leemans – for what it's worth – was dan toch weer dat salariswagens nodig zijn om diefstal via de torenhoge belastingen en sociale zekerheidsbijdragen te vermijden. Dat hiermee dokters, verplegers en leerkrachten betaald moeten worden, was alweer vergeten. Om nog maar te zwijgen van het eigen pensioen en de tijdelijke werkloosheidsuitkering. De schizofrenie in het debat blijft hallucinant. Krijgen werknemers, in eerste instantie het medisch, verplegend en verzorgend personeel, maar uiteraard ook postbodes, buschauffeurs en koeriers, leerkrachten, productiewerkers die aan de slag bleven een eerlijk deel van de koek? We zijn het hen verplicht daarvoor te zorgen.

De weg naar 'het normaal' is nog lang. Hopelijk komt 'het oude normaal' nooit meer terug, omdat we na deze crisis dezelfde urgentie aan de dag moeten leggen om de klimaatcrisis te lijf te gaan. De manier waarop we werken kunnen we aanpassen en zelf mee vorm geven, dat hebben we opnieuw aangetoond. Via sociaal overleg kunnen we ervoor zorgen dat de werknemersbelangen niet ondergesneeuwd geraken in het discours van de economie eerst en jobs jobs jobs. Sectoren en ondernemingen waar het sociaal overleg vlot functioneert, lopen voorop. De kwaliteit van het werk, impact op anderen en op het klimaat moeten wij in the picture zetten. Ook in de klimaattransitie dienen zich nog moeilijke momenten aan. Zetten we door met de kerosinetaks, nu Brussels Airlines, niet als enige luchtvaartmaatschappij, met overheidsgeld overeind gehouden zal moeten worden? Uiteraard, zou ik zeggen. Enkel als iedereen een bijdrage levert, zijn we voldoende gewapend om de volgende crisis te bezweren.